

Ο Καραγκιόζης και ο θίασός του

Ο τρόπος διαβίωσης των καραγκιοζοπαιχτών τον 19ο και 20ο αιώνα οριζόταν από συνεχείς μετακινήσεις. Εκτός από τους λίγους που κέρδισαν την προσοχή και την εύνοια των διανοουμένων στην εποχή του λαϊκού εξπρεσιονισμού στη δεκαετία του 1930, μαζί με την εκτίμηση για τις ζωγραφιές του Θεόφιλου και το θαυμασμό για τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη, οι καραγκιοζοπαιχτές είχαν κατά κανόνα θέση περιθωριακή. Η εξουσία ήταν εχθρική απέναντι τους, όπως ήταν και εχθρική απέναντι στα λαϊκά δρώμενα της αποκριάς. Ακόμη και οι ιστορικοί του θεάτρου όπως ο Λάσκαρης και ο Σιδέρης, αρνήθηκαν να ασχοληθούν σοβαρά μαζί τους.

Ο Θανάσης Σπυρόπουλος (στο βιβλίο του Κώστα Τσίπηρα "Έλληνες καραγκιοζοπαιχτές πίσω από τα φώτα του μπερντέ") αναφέρει χαρακτηριστικά "Κάποτε το να είσαι καραγκιοζοπαιχτής ήταν αν μη τι άλλο ντροπή. Εμάς, τους ηθοποιούς και τους λαϊκούς τραγουδιστές, μας απέφευγαν και μας σχολίαζαν αρνητικά. "Τι, είσαι καραγκιοζοπαιχτής;" ρωτούσαν απαξιωτικά... Ακόμη και οι γυναίκες μας μάς χώριζαν. Εμείς όμως επιμείναμε, παρά τη φτώχεια και τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε στην πορεία".

Ο καραγκιοζοπαιχτής χρειάζεται έναν ή περισσότερους βοηθούς, οι οποίοι κρατούν ακίνητες ή κινούν τις παραπανίστιες

φιγούρες, παράγουν διάφορα ηχητικά "εφέ" (π.χ. το θόρυβο μιας καρπαζιάς ή τις βροντές μιας καταιγίδας, τις αλλαγές στο φωτισμό κτλ.) χωρίς όμως να "παίζουν" κανένα πρόσωπο.

Η πιο γόνιμη περίοδος που ανθεί το Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο Σκιών, είναι από το 1915 μέχρι το 1950. Η τέχνη του Καραγκιόζη πέρασε στη φάση της παρακμής της, ύστερα από τον Β΄ Παγκόσμιο. Το ηρωικό και δραματικό ρεπερτόριο υποχώρησε, τα έργα μίκρυναν αφού είχαν όλο και απλούστερη πλοκή, οι "περιττές" φιγούρες χάνονταν σιγά-σιγά. Σήμερα, οι παραστάσεις έχουν περιοριστεί σε πρωινές σκηνές της Κυριακής. Ο Καραγκιόζης έχει στραφεί στο παιδικό κοινό ενώ ήταν θέατρο ενηλίκων. Είναι όμως βέβαιο ότι το ενδιαφέρον των μεγάλων δεν έχει πάψει να υπάρχει. Το πλήγμα στις σκηνές του Καραγκιόζη από τον κινηματογράφο ήταν ανεπανόρθωτο. Οι καραγκιοζοπαιχτές δεν ήταν σε θέση να εκσυγχρονίσουν τις μάντρες τους. Η νέα τεχνολογία δεν μπήκε στο μπερντέ. Από τη δεκαετία του 1980 ωστόσο υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τον Καραγκιόζη στον κινηματογράφο, στο θέατρο, στο βιβλίο, σε εκδηλώσεις Δήμων, πολιτιστικών κέντρων και άλλων φορέων, φεστιβάλ, εκπαιδευτικά προγράμματα σε Σχολεία και Παν/μια, Παιδικά Εργαστήρια.. Ο Καραγκιόζης επίσης ταξιδεύει στο εξωτερικό: σε φεστιβάλ, πανεπιστήμια και εκδηλώσεις.

Θέατρο και Καραγκιόζης

*“Το μεγάλο μας Τσίρκο” του Ιάκωβου Καμπανέλλη.
Διονύσης Παπαγιαννόπουλος, Φ. Πατρικαλάκης, Τζένη Καρέζη, Ευγένιος Σπαθάρης,
Μαρία Κυνηγού, Κώστας Καζάκος*

Στα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια ο Καραγκιόζης αποτελούσε λαϊκή ευχαρίστηση χωρίς όμως κάποια πλατύτερη επίδραση στο θέατρο. Μοναδική εξαίρεση ο Δημήτριος Βυζάντιος, ο οποίος ανέβασε το θεατρικό έργο "Βαβυλωνία" (1836) ένα έργο στο οποίο γίνεται φανερή η αμφίδρομη επιρροή των λαϊκών τύπων του θεάτρου στο θέατρο σκιών και αντίστροφα.

Η μαγεία του θεάτρου σκιών δε βρήκε μόνο απλούς μιμητές παιδιά και μεγάλους, αλλά απλώθηκε πολύ πιο πέρα. Θέατρο, μουσική, χοροδράμα, κινηματογράφος, ζωγραφική, γελοιογραφία, λογοτεχνία, ένας κόσμος ολόκληρος άντλησε από τον Καραγκιόζη. Προσωπικότητες όπως η Ραλλού Μάνου, ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Γιάννης Τσαρούχης, ο Νίκος Εγγονόπουλος, ο Γιάννης Σκαρίμπας και πολλοί άλλοι ξεχωριστοί καλλιτέχνες αγάπησαν το ελληνικό θέατρο σκιών και εμπνεύστηκαν απ' αυτό.

Στις αρχές του 20ου αιώνα ο αθηναϊκός δημοτικισμός έφερε την ανανέωση του θεάτρου μας, καθώς όμως ήταν αυστηρά προσηλωμένος στα ξένα πρότυπα (Ίψεν) δεν είχε καιρό να προσέξει τον Καραγκιόζη σαν λαϊκή πηγή. Στην αναγνώριση του είδους συνέβαλε ο Θ. Συναδινός με το "σατιρικό" του δράμα "Ο Καραγκιόζης", το οποίο πρωτοπαίχτηκε στην Αίγυπτο (1924) και έπειτα στην Αθήνα από το θίασο της Μαρίκας Κοτοπούλη. Το χιούμορ του Καραγκιόζη έχει μεταφερθεί στην Επιθεώρηση σαν γενική λαϊκή αίσθηση από ηθοποιούς που τον είχαν υπηρετήσει,

Το έντεχνο Θέατρο Σκιών

Σήμερα το θέατρο σκιών γίνεται τρόπος έκφρασης πρωτοπόρων δημιουργών. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης (Γαλλία, Ρωσία, Βαλκάνια) τις τελευταίες δεκαετίες σύγχρονοι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν την τεχνική του θεάτρου σκιών, κάτι που γίνεται και στη χώρα μας στο έντεχνο θέατρο σκιών.

Η ζωντάνια και η βιωσιμότητα του είδους μαρτυρείται στις παραδοσιακές παραστάσεις, στην έντεχνη παραλλαγή τους, ακόμα και στο συνδυασμό της σκιάς με το θέατρο αντικειμένου και την πρόζα.

Το έντεχνο θέατρο σκιών αποτελεί ατομική δημιουργία εκπαιδευτικών και καλλιτεχνών και στηρίζεται στη δραματοποίηση του ποιητικού και πεζού λόγου με την τεχνική του θεάτρου σκιών ή με τον Καραγκιόζη ως αφηγητή και ως πρωταγωνιστή όπου χρειάζεται ή όπου μπορεί να ενταχθεί. Αυτό το είδος θεάτρου μέσω της πολυμορφίας και της πολλαπλότητας των ρόλων απελευθερώνει τις νοητικές, αισθητικές και κοινωνικές δυνάμεις της παιδικής ψυχής ενώ συμβάλλει στην ανάπτυξη και ενδυνάμωση της. Το έντεχνο θέατρο σκιών αναζητεί νέες κατευθύνσεις και καινούργιους καλλιτεχνικούς προσανατολισμούς. Συμβάλλει στην διαπολιτισμική διαγωγή των παιδιών με στόχο την απαλλαγή από αντιλήψεις και στάσεις που οδηγούν σε ρατσιστικές συμπεριφορές. Στόχος η αποδοχή του ξένου και του διαφορετικού.

Το δραματολόγιο στο έντεχνο θέατρο σκιών προέρχεται από: α) επικά δράματα, β) παραλογές, γ) λογοτεχνικές μεταφορές, δ) παραμυθοδράματα.* .

Γλωσσάρι

*Με τον όρο **παραμυθόδραμα** στο θέατρο σκιών, εννοείται η μεταφορά του παραμυθιού σε θεατρική πράξη μέσα από τον ονειρικό κόσμο της σκιάς. Το παραμυθόδραμα στο θέατρο σκιών γεννήθηκε το 1985 με την παρουσίαση του έργου "Το Στοιχειό του Πύργου" από το θέατρο σκιών Λαμίας του Μιχάλη Χατζάκη. Από εκεί και ύστερα άρχισε μία ανοδική πορεία μέσα από τους χώρους των ελληνικών και διεθνών φεστιβάλ που κυρίως οφειλόταν στην επανασύνδεση της σκιάς με την ποίηση και το όνειρο.

Καραγκιόζης και έντεχνοι δημιουργοί

Ο Καραγκιόζης, πέρα από εύπεπτο και ευχάριστο θέαμα, είναι μια "δύναμη" που όχι μόνο ψυχαγώγησε αλλά δίδαξε και διαφύλαξε παραδόσεις.

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης είναι ο πρώτος διανοούμενος που μιλάει θετικά για τον Καραγκιόζη στα "Παναθήναια" του 1907.

Προσωπικότητες σαν τον Γιάννη Τσαρούχη και τον Μάνο Χατζιδάκι "υπερασπίστηκαν" με σθένος τα θεάματα του Καραγκιόζη, ακόμη και σε εποχές όπου η αξία του και η ποιότητα του είχαν αμφισβητηθεί. Η καυστική του σάτιρα ενέπνευσε λογοτέχνες σαν τον Βασίλη Ρώτα, ο οποίος σε μια σειρά θεατρικών έργων με τίτλο "Τα καραγκιόζικα" διακωμωδεί και γελοιογραφεί τη ζωή των Ελλήνων. Ενέπνευσε ζωγράφους, γελοιογράφους, συνθέτες. Ταξίδεψε και ταξιδεύει όχι μόνο εντός των συνόρων αλλά και στο εξωτερικό.

"Με τα αναρχικά αστεία του με βοήθησε να αντιμετωπίσω τους εχθρούς του κάθε καλλιτέχνη, τη διανόηση, τη φιλολογία και τον καθωσπρεπισμό", είχε γράψει ο Γιάννης Τσαρούχης αναφερόμενος στον Ε. Σπαθάρη, αλλά και στους χάρτινους ήρωές του και επισημαίνοντας μέσα σε αυτές τις λίγες γραμμές την πραγματική ουσία και δύναμη του Θεάτρου Σκιών: τη δύναμη που πηγάζει από το λαϊκό, δηλαδή το γνήσιο και το ειλικρινές, Άμεση ήταν και η επίδραση στα σκίτσα του Αργυράκη, του Μποστ, του Δημητριάδη.

Τσαρούχης, ο Σπαθάρης
στην αποθέωση του Διάκου

"Στου Σωτήρη Σπαθάρη τον Καραγκιόζη ήμουν τακτικός θεατής, όχι πια μόνο για να γελάσω, όπως μικρό παιδί, αλλά για να μάθω με άλλο τρόπο, όχι τον "φιλολογικό" τί ήταν τα από σκηνης άσματα της τραγωδίας. Μέσα στις φωτισμένες λεύκες και τα πλατάνια που έμοιαζαν σαν τις κρεμαστές ζωγραφιστές κουίντες της Ζιζέλ καθώς τις φώτιζαν οι ηλεκτρικοί γλόμπτοι, μέσα στη μυρωδιά του νοτισμένου από το ποτιστήρι χώματος ακουγόταν η φωνή του Σωτήρη Σπαθάρη που έπαιζε τον "Καραγκιόζη γιατρό", τον "Μέγα Αλέξανδρο" ή τη μεγάλη του επιτυχία, τον Αλή Πασά στο έργο. "Ο Κατσαντώνης". Έμαθα πολλά από το Σωτήρη Σπαθάρη, γιατί ήθελα να μάθω. Μού 'μαθε να ζωγραφίζω ψαρόκολλα, δίνοντάς μου με δυο λόγια μονάχα το απλούστατο μυστικό μιας άφαντης μαγείας. Οι ρεκλάμες του Σωτήρη Σπαθάρη, όπως κι αυτές που είχα από το θέατρο του Δεδούσαρου, μού 'δωσαν την άδεια να επηρεαστώ από τον Matisse. Μού 'δωσαν ένα βάθος για να μην είμαι ένας επανελθών από το Παρίσι ή ένας που ξεφυλλίζει τα περιοδικά, χωρίς να 'χει πάει καν.

Η απλή και στοιχειώδης ζωγραφική του μού 'δωσε την αλήθεια, για να δώσω μια εξήγηση στο ήθος των θεατών του Καραγκιόζη, που με γοήτευαν όσο και οι φιγούρες του. Τα αναρχικά του και τα χοντρά αστεία, μου έδωσαν συχνά τη δύναμη να αντιμετωπίσω τους εχθρούς κάθε καλλιτέχνη: τη διανόηση, την φιλολογία, τον καθωσπρεπισμό." (Τσαρούχης, 1963)

Το θέατρο σκιών ήταν το πιο αγαπημένο θέαμα για τα παιδιά της γενιάς του συγγραφέα Γιώργου Ιωάννου και η δημιουργία αυτοσχέδιων παιδικών παραστάσεων συνηθισμένη τους ασχολία. Τέτοιου είδους μνήμες και βιώματα ίσως ώθησαν τον Ιωάννου να

Η Δραματουργία στο Θέατρο Σκιών

Οι καραγκιοζοπαίχτες -όπως έχει αναφερθεί- δημιουργούσαν τα έργα τους, τα μετέδιδαν και τα μάθαιναν χωρίς τη μεσολάβηση του γραπτού λόγου, χρησιμοποιώντας ασυνείδητα μια πανάρχαια τεχνική μηχανικής απομνημόνευσης και αυτοσχεδιασμού. Πηγές έμπνευσης τους: ιστορικά γεγονότα, καθημερινότητα, λογοτεχνικές μεταφορές ακόμη και κινηματογραφικά έργα.

Στα κείμενα που ακολουθούν θα παρακολουθήσουμε τη δημιουργία ενός έργου του θεάτρου σκιών κλασικό στο είδος του: "Ο Μεγαλέξανδρος και το καταραμένο φίδι".

Το έργο το δημιούργησε ο Μίμαρος (Δημήτρης Σαρντούνης) (τέλη 19ου - αρχές 20ου) και αποτελεί έμπνευση της "ηπειρωτικής παράδοσης", ενδεικτική της δημιουργικής αφομοίωσης του ξενόφερτου αυτού θεατρικού είδους στον ελληνικό πολιτισμό. Η δραματοποίηση του έργου έλαβε υπόψη του ελληνικές παραδόσεις. Το έργο βασίστηκε στο γνωστό παραμύθι του αντρωμένου παλικαριού, βασιλόπουλου, ως δροκοντοκτόνου και στον γνωστό θρύλο του Αγίου Γεωργίου. Το παραμύθι του δρακοντοκτόνου απαντάται στα Βαλκάνια, στην Κεντρική Ευρώπη, στην Ασία κ.α. Με την δημοφιλέστατη αυτή παράσταση επιτεύχθηκε μια σύνδεση του οθωμανικού θεάματος με παραδόσεις του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού και μάλιστα του αγροτικού.

Υπόθεση του λαϊκού παραμυθιού

Ένας δράκος (συνήθως με επτά κεφάλια) απαιτεί τη βασιλοπούλα ενός τόπου και επιβάλλει την απαίτησή του

κόβοντας το νερό της πηγής από όπου υδρεύεται ο τόπος. Η πριγκίπισσα στέλνεται στον δράκο. Όποιος μπορέσει να τη γλιτώσει θα τη πάρει γυναίκα του. Ένας ήρωας αναλαμβάνει να σώσει τη βασιλοπούλα. Όπλα του: η γενναιότητα του, το ζώο που έχει για βοηθό και ένα μαγικό σπαθί. Ο ήρωας μάχεται με τον δράκο και τον σκοτώνει. Κόβει τις γλώσσες και τις κρατά για απόδειξη του κατορθώματός του. Ο ήρωας στέλνει την κοπέλα στο σπίτι της με εντολή να μην αποκαλύψει την ταυτότητά του. Ένας απατεώνας όμως, αφού φεύγει το αντρωμένο παλικάρι, κόβει τα κεφάλια του δράκου, για να τα χρησιμοποιήσει σαν απόδειξη πως αυτός σκότωσε τον δράκο. Ο απατεώνας παρουσιάζεται στον βασιλιά ως δρακοντοκτόνος. Την ημέρα του γάμου εμφανίζεται ο ήρωας και ο απατεώνας τιμωρείται με πολύ σκληρό θάνατο.

Ο θρύλος του Άη-Γιώργη έχει ανάλογο περιεχόμενο και είναι γνωστός από το συναξάρι του Αγίου, τα χειρόγραφα του οποίου χρονολογούνται από τον 12ο ως τον 19ο αιώνα. Απουσιάζει όμως το θέμα του απατεώνα: ένας δράκοντας φωλιάζει στην πηγή από όπου υδρεύεται μια πολιτεία, και απαιτεί καθημερινά τροφή για να αφήνει ελεύθερο το νερό. Οι κάτοικοι ορίζουν το θύμα με κλήρο, ο οποίος πέφτει στη μοναχοκόρη του βασιλιά. Όταν όμως παρά τις παρακλήσεις του πατέρα της, οδηγείται η βασιλοπούλα στην πηγή και περιμένει εκεί τον τραγικό της θάνατο, παρουσιάζεται έφιππος, ο άγιος Γεώργιος, σκοτώνει τον δράκοντα και απελευθερώνει την κόρη. Η ανταμοιβή που ζητά ο Άγιος στο τέλος είναι να του χτίσουν μια εκκλησία και να φτιάξουν την εικόνα του.

Δραματική Μορφοποίηση

Το θεματικό υλικό του τραγουδιού του Αη-Γιώργη και το παραμύθι του δρακοντοκτόνου ήρωα χρησιμοποίησε ο καραγκιοζοπαίχτης για δραματική μορφοποίηση. Οι νεοελληνικές παραδόσεις επίσης αναφέρουν συχνά τέτοιους δράκους και φίδια.

Ο μύθος της δρακοντοκτονίας χρησιμοποιείται από το θέατρο σκιών του Καραγκιόζη με μια νέα μορφή και δημιουργείται έτσι ένα νέο έργο που χαρακτηρίζεται αριστούργημα του λαϊκού μας θεάτρου. Στο θεατρικό έργο του Καραγκιόζη ο ήρωας είναι ο Μεγαλέξανδρος, ο οποίος έκτοτε γίνεται χαρακτήρας του θεάτρου σκιών.

Ο Μεγαλέξανδρος δεν ανήκει στην παράδοση του Καραγκιόζη.

Ο Μεγαλέξανδρος και το καταραμένο φίδι. Ποδιά του Θ. Σπυρόπουλου

Ανήκει όμως στην ελληνική λαϊκή παράδοση όπως και στην παράδοση της Μέσης Ανατολής. Ο Μέγας Αλέξανδρος ως λαϊκός ήρωας είναι γνωστός και αγαπητός στον λαό από πολλές παραδόσεις και παραμύθια (Γοργόνα και Μεγαλέξανδρος). Ο Αλέξανδρος στην βυζαντινή παράδοση είναι χριστιανός. Η εικαστική του

αναπαράσταση με θώρακα, κοντό χιτώνα, ασπίδα, δόρυ, περικεφαλαία ανήκει στην φορεσιά τόσο των αρχαίων ηρώων όσο και πολλών στρατιωτικών αγίων. Η μορφή εξάλλου του Αη-Γιώργη στη σκηνή του θεάτρου σκιών ως δρακοντοκτόνου αποκλειόταν για θρησκευτικούς λόγους.

Δημοτικό τραγούδι για την δρακοντοκτονία του Αγίου Γεωργίου

Αφέντη μ' άη Γιώργη μου και γριβοκαβαλλάρη,
αρματωμένος με σπαθί και μ' αργυρό κοντάρι.
Θηριό είχαμε 'ς τόν τόπο μας 'ς ένα βαθύ
πηγάδι,

ανθρώπους το ταΐζαμε πρωϊ, γιόμα και
βράδυ,
και μιά βραδειά δέν του 'δωσαν ανθρώπους
για να φάη,
σταλιά νερό δεν άφησε τον κόσμο για να
πάρη.

Τα μπουλετιά ερρήξανε, τίνος μέλλει να
πέση,
να πάη το κορμάκι του τού lionταριού
πισκέσι.

Το μπουλετί της έπεσε σί μιά βασιλοπούλα
όπου την είχ' ο βασιλιάς μονάχη κι
ακριβούλα.

Κι ο βασιλιάς σαν τ' άκουσε αυτόν το λόγο
είπε:

“Όλο το βιό μου πάρτε τον καί το κορίτσ'
αφήστε.”

Σαν κίνησ' όλος ο λαός, πάει 'ς του βασιλέα.

“Η στέλνεις το κορίτσι σου ή στέλνουμε και
σένα.”

“Πάρτε το και στολίστε το, στολίστε το σα νύφη,
να πήτε και του lionταριού γλυκά να το μασήση.”

Το πήραν, το στολίσανε, το κάμανε σα νύφη,
το πήγαν και τ' αφήσανε 'ς την έρημη τη βρύση.

Κι ο άη Γιώργης σαν τ' άκουσε, τρέχει να το γλυτώσει,
να μη το φάη το θηριό, να το ελευθερώση.

Φόντας εζύγωσε κοντά εις την βασιλοπούλα,
αναστενάζει θλιβερά μέσα από την καρδούλα.

“Πού ήρθες δω, ξενάκι μου, ξένε μ' από τα
ξένα,
που θα σε φάει το θηριό, που θα με φάη και
μένα”

“Σώπα, βασιλοπούλα μου, κ' εγώ θα σε
γλυτώσω
και δέ σε τρώει το θηριό, θα σε
ελευθερώσω.”

“Φεύγα, ξένε μ', ξενάκι μου, και σύρε 'ς τη
δουλειά σου
να μη σε φάη το θηριό, κρίμα 'ς τη λεβεντιά
σου.”

Κι ο άγιος ακούμπησε 'ς τα γόνατά της
πάνω.

“Φόντας θ' ανέβη το θηριό, κρίνε μου, Σήκ'
απάνω.”

Και το θηριό σαν έβγαινε, ετρέμανε τα γνέφη
κ' η κόρ' από το φόβο της 'ς την αγκαλιά του
πέφτει.

Κι ο άγιος εσηκώθηκε κι' αρπάζει το κοντάρι
μια κονταριά του έδωκε απάνω 'ς το κεφάλι.

“Πές μου, ξένε μ', ξενάκη μου, πώς λένε τ'
όνομά σου,

να πάω να που του κύριου μου για την παλληκαριά σου.”

“Σύρε να πης του κύριου σου να φκειάση εκκλησία,
να νομασθή τ' άη Γιωργιού απ' την Καππαδοκία,
'στη μέσ' από την εκκλησιά να φκειάση καβαλλάρη,
αρματωμένο με σπαθί και μ' αργυρό κοντάρι”.

Υπόθεση του Θεατρικού Έργου

Ένα τεράστιο φίδι έχει εμφανιστεί στην δεξαμενή απ' όπου υδρεύεται η πόλη του Πασά. Το φίδι απαιτεί κάθε μέρα ένα ανθρώπινο θύμα για να αφήσει το νερό να τρέξει. Τη συγκεκριμένη ημέρα που διαδραματίζεται το έργο, ο κληρός έχει πέσει στη Βεζιροπούλα. Πολλοί νέοι προσφέρονται να πάρουν τη θέση της, αλλά ο πατέρας της δεν το θέλει, καθώς ο Βεζίρης είναι άνθρωπος δίκαιος. Βγάζει μόνο διαταγή πως όποιος σκοτώσει το θηρίο και γλιτώσει τη Βεζιροπούλα θα την παντρευτεί και θα κληρονομήσει το αξίωμα του πατέρα της. Ο Μουχτάρ, υπασπιστής του Βεζίρη, αναθέτει στον Χατζηαβάτη να τελαλήσει σε όλη την πόλη τη διαταγή του Βεζίρη. Ο Καραγκιόζης ξυπνά ενοχλημένος, βγαίνει από την παράγκα του και δέρνει την Χατζηαβάτη. Στο τέλος δέχεται να συνεργαστεί στο τελάλημα και να μοιραστεί την αμοιβή της μεσιτείας. Στη συνέχεια του έργου μια σειρά από "ήρωες" έρχονται για να σκοτώσουν το φίδι: ο Εβραίος, ο Διονύσιος,

ο Μπαρμπαγιώργος, ο Μορφονιός κ.α, που γελοιοποιούνται από τον Καραγκιόζη. Όταν όλοι οι επίδοξοι ήρωες έχουν αποτύχει και ο ήλιος κοντεύει να βασιλέψει εμφανίζεται ο γνήσιος ήρωας, ο Μεγαλέξανδρος, ο οποίος αναλαμβάνει να σώσει τη ζωή του κοριτσιού και να αποδείξει την αντρεία των Ελλήνων. Ύστερα από έναν κωμικό διάλογο με τον Καραγκιόζη ο Μεγαλέξανδρος του ζητά να απομακρυνθεί η Βεζιροπούλα και ακολουθεί η σκηνή της μάχης. Μετά την μάχη ο ήρωας φεύγει.

Ο Καραγκιόζης, αφού με τον Χατζηαβάτη απομακρύνουν το φίδι από τη σκηνή, παρουσιάζεται στον Βεζίρη ως ο φονιάς του. Ο Βεζίρης ικανοποιημένος κάνει το τραπέζι στον Καραγκιόζη, ενώ η Φατμέ δεν τον προδίδει. Ο Αλέξανδρος εμφανίζεται και η αλήθεια αποκαλύπτεται. Ο Βεληγκέκας με τους Αλβανούς του δέρνει τον Καραγκιόζη. Ο Αλέξανδρος όμως τον σώζει εξηγώντας πως ο Καραγκιόζης τον βοήθησε να σκοτώσει το θηρίο. Ο Βεζίρης τον συγχωρεί και του δίνει ένα γενναίο μπαξίσι.

Ο Μέγας Αλέξανδρος και το καταραμένο φίδι

(Μουσική. Ο Καραγκιόζης κι ο Μιρικόγκος μπαίνουν χορεύοντας.)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Εεεε! Όπα!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όπα! Όπα! Όπα! Γεια σου, μπαμπάκο!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Γεια σου, ξυπόλητη οικογένεια Εεεε! Όπα!
(Σταματάει το χορό.) Αααα! Δεν μπορώ να καταλάβω πώς χορεύουμε νηστικοί.

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Το κάναμε μόδα κι έγινε συνήθειο.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Λοιπόν! Κύριοι, κυρίες και παιδιά, η παράστασή μας είναι το υπέροχο έργο "Ο Μέγας Αλέξανδρος και το καταραμένο φίδι". Κι όχι τίποτ' άλλο, ο γρουσουζης ο φίδης έχει βάλει στόχο την παράγκα μου. Να! να! βλέπω κι έρχεται ο Χατζηχαβιάρης από μακριά.

(Μπαίνει ο Χατζηαβιάρης.)

ΧΑΤΖΗΑΒΙΑΡΗΣ. Ακούσατε, ακούσατε! Κατά διαταγήν του πολυχρονεμένου Πασά, όποιος μπορέσει και φονεύσει τον κατηραμένον όφη, που είναι στο αραχνιασμένο σπήλαιο, θα πάρει εκατό λίρες **μπαχτσιόσι***, τη βεζιροπούλα δια σύζυγο και μετά το(Ο Καραγκιόζης του δίνει μία). Αχ! Αχ! Αχ! Μου έσπασες τα δόντια!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τι γρουσουζη, βρε τζαναμπέτη, φωνάζεις απόξω από την παράγκα μου και με ξύπνησες, ε; (Τον χτυπάει.)

ΧΑΤΖΗΑΒΙΑΡΗΣ. Στάσου! Να σου μιλήσω! Σταμάτα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ούτε ο Σταμάτης ούτε ο Γρηγόρης δε σε γλιτώνει τώρα που με ξύπνησες, τζαναμπέτη. Άει, φύγε μακριά από δω!

(Ο Χατζηαβιάρης φεύγει. Μπαίνει ο Μιρικόγκος και προχωράει προς τη σπηλιά του φιδιού.)

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. (τραγουδάει).

Σουμιώτισσα, Σουμιώτισσα,
πότε θα πας στη Σάμο
και με τα ξημερώματα, Σουμιώτισσα,
μας κλέψαν τα χαλκώματα.*

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρε, ο γιος μου τι θέλει στη σπηλιά; Κοντά στο φίδι, τι θέλει το παιδί μου! Βρε συ! Μιρικόγκο!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Τι είναι, μπαμπάκο;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τι είναι εκεί, βρε! Εκεί είναι το φίδι!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Είναι ο φίλος μου ο Νικολάκης.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ποιος Νικολάκης, μωρέ!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. (φωνάζει). Νι..... Νι..... Νικολάκη! (Μούγκρισμα του φιδιού.)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρε, έλα από δω! Δεν ακούς το φίδι που βγαίνει;

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όχι! Θέλω το Νικολάκη! Μη με τραβάς!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρε, έλα από δω!

(Μούγκρισμα του φιδιού.)

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όχι! Όχι!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρε, φεύγα, τζαναμπέτη, ο φίδης!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όχι! Είναι ο φίλος μου ο Νίκο.....

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρε, φεύγα! (Τον χτυπάει. Μουγκρίσματα του φιδιού.) Αλάργα, κι έρχεται ο μεγάλος ο φίδης! Το γρουσουζη™ έλα μέσα! Βάλε από πίσω τη σκάφη, το κουτί με τα σπέρτα, την πόρτα μην ανοίξει κανένας.

(Μουσική. Μπαίνει ο Ζαμπάν αγάς.)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Άαααα! Έφτασα στη σπηλιά του φιδιού!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ε! μπάρμπα! Πού πας;

**Συνοδευτικά
κείμενα**

Συνοδευτικά κείμενα:

"Στις παλαιότερες γενεές, των παππούδων και των γονιών, δεν υπάρχει κυριολεκτικά ούτε ένας που να μην έχει παίξει, παιδί στις γειτονιές, στην αυλή και στο σπίτι, Καραγκιόζη με φιγούρες που έφτιαχναν τα ίδια τα γειτονόπουλα, με υποθέσεις που είχαν σκαρώσει τα ίδια τα πιτσιρίκια για να αντέξουν με το αυτοσχέδιο χιούμορ, το ζοφερό κλίμα και να σατιριστούν με σαρκαστική αιχμηρότητα τα θλιβερά συμβάντα μέσα στις δυσβάσταχτες εποχές του Μεσοπολέμου, της Κατοχής και των Πέτρινων Χρόνων."

Β. ΠΟΥΧΝΕΡ

" Το ελληνικό θέατρο σκιών μετά τον πόλεμο συνάντησε την πείνα, τη μιζέρια και την κακοριζιμιά ενός εμφύλιου αλληλοσπαραγμού, την πληγωμένη ανάσα της ελπίδας και το γονάτισμα ενός γίγαντα, του ελληνισμού. Άντεξε όμως. Με παλιοσάνιδα και τάβλες της οικοδομής, με νυχτολούλουδα και δυσόμο έστηνε τα μαντράκια του σε κάθε γειτονιά και διαλαλούσε το παλιό καλό εμπόρευμα των πρότερων καιρών. Κι έτρεχε ο Έλληνας να τ' απολαύσει, γιατί ήταν σάρκα από τη σάρκα του και γεύση από την ψυχή του."

Μ. ΧΑΤΖΑΚΗΣ

" Θα έλθη ημέρα όπου εις κάθε συνοικίαν και εις κάθε σπίτι θα υπάρχει και ένας κινηματογράφος όπως σήμερα εις κάθε συνοικίαν υπάρχει ένας Καραγκιόζης και εις κάθε σπίτι ένα πιάνο; Εγώ την περιμένω. Όλα είναι μόδα. Και προ της μόδας τίποτε δεν ισχύει. Ημποδίσθη ο Φασουλής; Άλλο τόσο θα εμποδισθή από του να κυκλοφορήσει και ο κινηματογράφος. Αύριον θα έλθη αυτός και θα φύγη ο Καραγκιόζης. Μία γέννηση και ένας θάνατος. Ο Φασουλής, η παλαιά μας δόξα, ο παλαιός έρωσ, θα κρημνισθή από τα υψώματα της Δεξαμενής και του Θησειού και εις την θέσιν ην κατέχει σήμερα θα κυματισθή η λευκή σημαία του νέου κατακτητή, το λευκόν πέτασμα του κινηματογράφου. Επειδή δε και πλουσιότερος εκείνου είναι και επειδή η μεταχείρισίς του δεν απαιτεί ειδικότητα ως η του Καραγκιόζη αλλ' απλήν προπόνησιν, θα καταλάβη θέσιν και μεταξύ των θεαμάτων του οίκου. Θα ίδωμεν λοιπόν να έχη κάθε σπίτι τον κινηματογράφον του όπως σήμερα έχουν πολλά τον φωνογράφον τους.

Τ. ΜΩΡΑΪΤΙΝΗΣ

[...] Η ευθύγραμμη διάδοση του φωτός έχει μια καίρια συνέπεια στην καθημερινή ζωή. Όταν ένα αδιαφανές σώμα παρεμβληθεί στον δρόμο των φωτεινών ακτινών, δημιουργείται η σκιά, που παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία σε μορφή και σε ένταση. Από την σκιά ενός δένδρου μέχρι τις εκλείψεις του Ήλιου και της Σελήνης, από το θέατρο σκιών μέχρι τον ίσκιο που μας ακολουθεί, οι σκιές αποτελούν συστατικό του κόσμου και της ζωής μας. Όταν μάλιστα οι ακτίνες του ήλιου είναι ανελέητες, η ύπαρξη της σκιάς είναι πολύ ευεργετική. "Το ελληνικό καλοκαίρι", παρατηρεί η Μαρίνα Λαμπράκη, "δεν είναι παγανιστική μορφή του ήλιου, όπως μας έχουν κάνει να πιστέψουμε οι ηλιοδιψείς ξένοι του βορρά· είναι πάνω απ' όλα τελετουργία του ίσκιου. Ο ήλιος είναι μακρινός και απρόσωπος δυνάστης· ο ίσκιος είναι ο μικρός εφέστιος θεός του Έλληνα. Οικείος, φιλόανθρωπος, εξατομικευμένος. Κάθε δέντρο έχει στον τόπο μας τον ίσκιο του, κάθε ίσκιος τον ύπνο του και κάθε ύπνος σε καλοκαιρινό ίσκιο το όνειρό του."

Δεν είναι λοιπόν περιέργη η χρήση και οι συμβολισμοί της σκιάς στα ποικίλα του βίου. "Όλα τ'άσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά", τραγουδά ο Εθνικός μας Ύμνος· ενώ "έζησε στην σκιά του" θα πουν για τη γυναίκα που η μοίρα θέλησε να συνυπάρχει με κάποια -συνήθως υπερφίαλη!- προσωπικότητα. Επίσης, "αλαφροϊσκιωτος" χαρακτηρίζεται όποιος δεν έχει ρεαλισμό, αυτός που ονειρεύεται· ιδιότητες που ο κυνισμός της σύγχρονης εποχής τείνει να καταστήσει συμπαθητικές [...] Συχνά, λοιπόν, το σώμα με τη σκιά του λειτουργούν ψυχολογικά ως ενιαίο σύνολο. Έτσι, σε ορισμένες φυλές της Δυτικής Αφρικής, οι άνθρωποι αποφεύγουν να περπατούν σε ξέφωτα και πλατείες, επειδή φοβούνται μήπως χάσουν τη σκιά τους! [...]

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ: "Η αυτοβιογραφία του φωτός".

Το θέατρο σκιών ήταν το πιο αγαπημένο θέαμα για τα παιδιά της γενιάς του συγγραφέα Γιώργου Ιωάννου και η δημιουργία αυτοσχέδιων παιδικών παραστάσεων συνηθισμένη τους ασχολία. Τέτοιου είδους μνήμες και βιώματα ίσως ώθησαν τον Ιωάννου να ασχοληθεί συστηματικά με τη μελέτη του Καραγκιόζη.

Με αφορμή την έλλειψη, κατά την περίοδο της Κατοχής, ενός βασικού είδους διατροφής, όπως το γάλα, ο αφηγητής στο διήγημα που ακολουθεί καταγράφει τις αλλαγές στον καθημερινό βίο των ανθρώπων της πόλης εστιάζοντας το ενδιαφέρον του στα παιδιά που με φαντασία, ευρηματικότητα και χιούμορ αντιστέκονται στην πείνα και στα δεινά της δύσκολης εκείνης εποχής. Σύμμαχος σ' αυτή τη δοκιμασία είναι ο Καραγκιόζης που, όπως τα παιδιά, διασκεδάζει τη συμπαντική του πείνα.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Το γάλα

Γάλα έχω χρόνια να πω. Μου λένε πως το απεχθάνονται κυρίως οι μπεκρήδες. Μισώ κατά βάθος τους μπεκρήδες και τα πιοτά. Πολλούς παρόμοιους τύπους είδα στη ζωή μου και τους σιχάθηκα. Είμαι εξαιρετικά ευαίσθητος σ' αυτό το θέμα.

Τον καιρό της μεγάλης πείνας το γάλα, μαζί με μερικά άλλα τρόφιμα, ήταν η μεγάλη ιδέα μου. Δεν ξέρω πως έγινε και τώρα το έχω ξεχάσει, χωρίς όμως να πάψω να το σέβομαι ως κάτι το ιερό. Η λησμοσύνη μου αυτή δεν οφείλεται στα πιοτά. Παραχόρτασα

Νομίζω πως με έχουν σώσει τα όνειρά μου, τα οράματά μου μάλλον. Τότε με είχε πιάσει μεγάλη manía με το γάλα και το κακάο. Φανταζόμουν καζάνια ολόκληρα με γάλα και κακάο να τ' ανακατεύω με μια τεράστια ξύλινη χοντρή κουτάλα και να με τυλίγει η θεσπέσια εκείνη ευωδιά. Έριχνα, βέβαια, μέσα και άφθονη ζάχαρη, γνήσια, όχι ζαχαρίνη, που τόση ζημιά έκανε στην ερωτική ικανότητα πολλών. Ανεβοκατέβαζα συνεχώς τις δόσεις ώσπου στο τέλος μπούχιτζα, βαρυστομάχιαζα σχεδόν, απ' τα τόσο βαριά πράγματα που έτρωγα με το νου μου. Ο διεθνής ερυθρός σταυρός, ευτυχώς, μας μοίρασε μερικές φορές απ' όλα τα πράγματα που έτρωγα με το νου μου. Τι έγιναν άραγε όλοι εκείνοι οι σεμνοί ξένοι που με τόση κρυφή συγκίνηση κοίταζαν εμάς τα παιδιά όταν πηγαίναμε να πάρουμε τα είδη; Πολλές φορές τους πρόσεξα να μου ζυγιάζουν πολύ παραπάνω κάνοντας μάλιστα και τον αυστηρό. Όλοι τους έχουν λησμονήσει. Αν σκότωναν ανθρώπους, θα ήταν σήμερα πασίγνωστοι, ίσως και δοξασμένοι. Αλλά τι να μας κάνουν τα τρόφιμα του ερυθρού σταυρού; Η τροφή ήταν μια καθημερινή υπόθεση που μόνο μια γεμάτη αγορά μπορούσε να τη λύσει. Γι' αυτό κι εγώ είχα καταφύγει στη φαντασία. Χρόνια και χρόνια, κι όχι μονάχα στην κατοχή, τέτοια ήταν τα νεανικά μου όνειρα. Όλο για φαγιά, για ψωμιά, για ρούχα και παπούτσια. Δε μου έμενε

δυστυχώς καιρός ούτε ικμάδα για πράγματα υψιπετή και λεπτεπίλεπτα. Αργά το διαπιστώνω, τι κρίμα! Ενώ κάτι συνομιληκοί μου από χωριά ή πλουσιόσπιτα είναι σήμερα μέχρι λιποθυμίας λεπτεπίλεπτοι -και τι ντροπή!- ακόμη και μπλαζέδες.

Φυσικά, παρόμοια όνειρα έκαμνα γυρνώντας στο σπίτι μετά από κείνο το γάλα. Είχα τελείως αφαιρεθεί μες στους αχνούς και τις ποσότητες. Όταν όμως άρχισα ν' ανεβαίνω τα αναρίθμητα σκαλοπάτια του σπιτιού μας, κόπηκαν τα ποδάρια μου και τα όνειρά μου. "Πώς θα τους το πω τώρα;" Δέχτηκαν την ειδησή μου με ψυχραιμία. Είχαν στο μεταξύ λάβει μίαν ανείπωτη χαρά. Κάποιος είχε δει να περνούν από την Εγνατία κάρα φορτωμένα με άλευρα. Πήρα, θυμάμαι, το δελτίο και μέτρησα· δεκατρείς ολόκληρες μέρες είχαν να μοιράσουν οι φούρνοι ψωμί. Σχεδόν ντρέπομαι πού το λέω.

Το χαρμόσυνο γεγονός έπρεπε να πανηγυριστεί καταλλήλως. Μάζεψα τα παιδιά της γειτονιάς και σε μια αποθήκη παίξαμε το βραδάκι Καραγκιόζη.

Παραστήσαμε σε δική μας διασκευή την

κωμωδία "Ο Καραγκιόζης μάγερης". Εγώ ήμουν ο Χατζηαβάτης .

- Από γλυκίσματα ξέρεις, Καραγκιόζη μου; ρωτούσα εγώ.

- Στα γλυκίσματα είμαι και εφευρέτης μάλιστα έλεγε εκείνος. Εγώ είμαι αυτός που ανακάλυψε εκείνη την ωραία χαρουπόπιτα στην

Παιδιά διαβάζουν στην ελεύθερη Ελλάδα. 1944

(Πτωχο)Προδρομικά

Στα μέσα του 12ου αιώνα (εποχή των Κομνηνών στο Βυζάντιο) ανήκουν τέσσερα ποιήματα σατιρικού περιεχομένου, τα οποία είναι γνωστά με τον τίτλο Προδρομικά ή Πτωχοπροδρομικά ποιήματα. Τα σπχουργήματα αυτά αποδίδονται στο βυζαντινό λόγιο Θεόδωρο Πρόδρομο ή Πτωχοπρόδρομο. Είναι όμως πολύ πιθανό τα εν λόγω κείμενα να μην είναι έργα ενός μόνο ποιητή αλλά δύο ή περισσότερων, οι οποίοι τα συνέθεσαν κατά μίμηση του ύφους και των ιδεών των ποιημάτων του Πτωχοπρόδρομου. Στο παρακάτω απόσπασμα ο ποιητής εκφράζει το παράπονό του προς το βασιλιά γιατί, ενώ οι συνάνθρωποί του που μετέρχονται άλλα επαγγέλματα μπορούν να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες της ζωής, αυτός, που έμαθε γράμματα, παρέμεινε φτωχός και πεινασμένος.

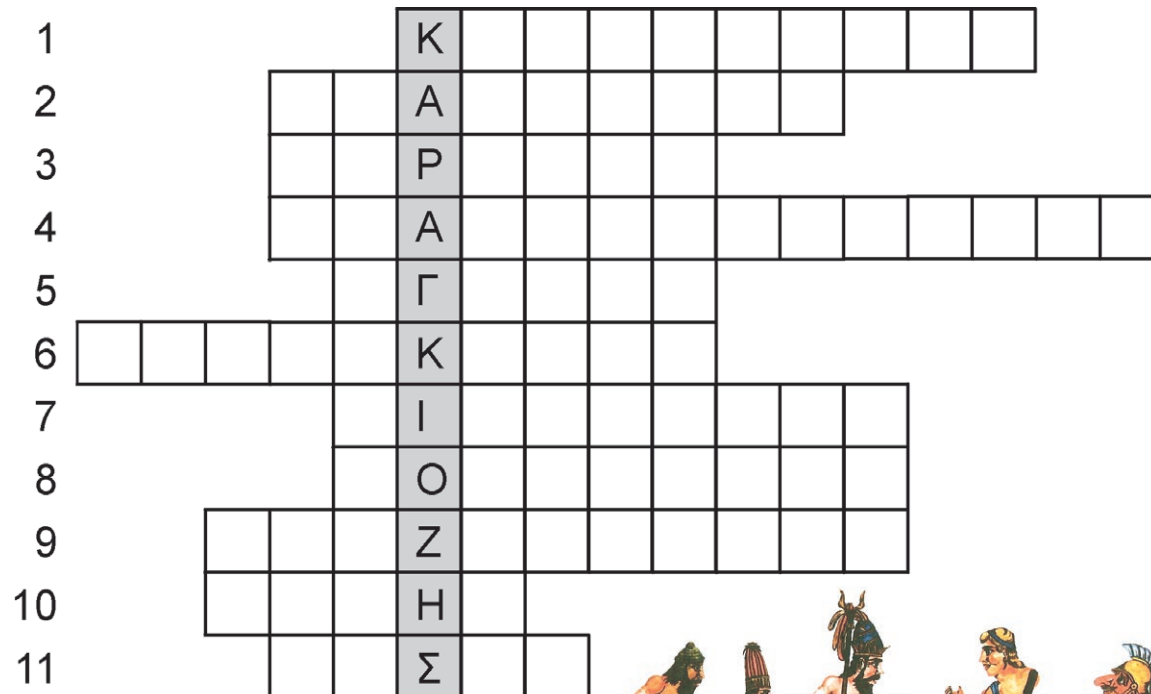

**Μαθαίνω
διασκεδάζοντας**

Βρες τις χαμένες φιγούρες

1. Παιδιά του Καραγκιόζη.
2. Είναι παλικαράς, ντυμένος κουτσαβάκινα.
3. Είναι έμπορος, πλούσιος, τσιγκούνης, πονηρός και δειλός.
Το όνομά του δηλώνει την καταγωγή του.
4. Ο θεός του Καραγκιόζη. Είναι από τη Ρούμελη και είναι ντυμένος τσολιάς.
5. Η γυναίκα του Καραγκιόζη.
6. Τουρκαλβανός. Αντιπροσωπεύει την εκτελεστική εξουσία. Επιβάλλει την τάξη με το ξύλο.
7. Ξεπεσμένος αριστοκράτης από τη Ζάκυνθο.
8. Είναι κοντός με πελώριο κεφάλι και μακριά μύτη.
9. Είναι ο καλύτερος φίλος του Καραγκιόζη.
10. Εύπορος αστός. Καλός οικογενειάρχης, ηθικός.
Συνήθως
χρησιμοποιεί τον Χατζηαβάτη σαν τελάλη ή μεσίτη για διάφορες υποθέσεις.
11. Εκπρόσωπος της τουρκικής εξουσίας. Είναι σοβαρός και αξιοσέβαστος.

Καλή σου διασκέδαση!!!

Μ	Κ	Α	Ρ	Α	Γ	Κ	Ι	Ο	Ζ	Η	Σ	Σ	Ε	Π	Ι	Ο
Π	Δ	Ε	Β	Ρ	Α	Ι	Ο	Σ	Λ	Μ	Π	Ε	Ρ	Α	Χ	Μ
Α	Ι	Μ	Ι	Μ	Α	Ρ	Ο	Σ	Β	Ο	Α	Ρ	Φ	Ρ	Μ	Ε
Ρ	Ο	Ο	Β	Ε	Ζ	Υ	Ρ	Η	Σ	Λ	Θ	Α	Μ	Α	Μ	Γ
Μ	Ν	Ρ	Π	Α	Σ	Α	Σ	Α	Γ	Λ	Α	Ι	Α	Γ	Α	Α
Π	Υ	Φ	Ρ	Ε	Κ	Λ	Α	Μ	Α	Α	Ρ	Μ	Ν	Κ	Υ	Λ
Α	Σ	Ο	Χ	Γ	Ε	Λ	Ι	Ο	Ρ	Σ	Η	Κ	Τ	Α	Ρ	Ε
Γ	Ι	Ν	Φ	Ι	Γ	Ο	Υ	Ρ	Ε	Σ	Σ	Ο	Ρ	Α	Ο	Ξ
Ι	Ο	Ι	Κ	Ο	Λ	Λ	Η	Τ	Η	Ρ	Η	Σ	Α	Σ	Μ	Α
Ω	Σ	Ο	Σ	Κ	Ι	Ω	Ν	Κ	Α	Μ	Ω	Μ	Α	Τ	Α	Ν
Ρ	Ο	Σ	Κ	Μ	Ι	Ρ	Ι	Κ	Ο	Γ	Κ	Ο	Σ	Ε	Τ	Δ
Γ	Μ	Π	Ε	Η	Σ	Σ	Δ	Ε	Ρ	Μ	Α	Σ	Ω	Ι	Η	Ρ
Ο	Π	Σ	Μ	Π	Ε	Ρ	Ν	Τ	Ε	Σ	Χ	Λ	Μ	Ο	Σ	Ο
Σ	Ε	Χ	Α	Τ	Ζ	Η	Α	Β	Α	Τ	Η	Σ	Ο	Ξ	Ο	Σ
Ω	Η	Ο	Θ	Ε	Α	Τ	Ρ	Ο	Σ	Κ	Ι	Ω	Ν	Ρ	Σ	Α
Σ	Τ	Α	Υ	Ρ	Α	Κ	Α	Σ	Κ	Ο	Π	Ρ	Ι	Τ	Η	Σ

Βρες τις κρυμμένες λέξεις ή φράσεις

Οι κρυμμένες λέξεις

ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ

ΕΒΡΑΙΟΣ

ΡΕΚΛΑΜΑ

ΜΠΕΡΝΤΕΣ

ΣΤΑΥΡΑΚΑΣ

ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΣΕΡΑΙ

ΜΑΝΤΡΑ

ΑΣΤΕΙΟ

ΓΕΛΙΟ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΜΙΜΑΡΟΣ

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ

ΧΑΤΖΗΒΑΤΗΣ

ΣΠΑΘΑΡΗΣ

ΜΟΡΦΟΝΙΟΣ

ΚΟΠΡΙΤΗΣ

ΦΙΓΟΥΡΕΣ

ΔΕΡΜΑ

ΣΚΙΩΝ ΚΑΜΩΜΑΤΑ

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΠΑΣΑΣ

ΜΠΕΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

ΠΑΡΑΓΚΑ

ΜΟΛΛΑΣ

ΒΕΖΥΡΗΣ

ΚΟΛΗΤΗΡΗΣ

ΑΓΛΑΪΑ

ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ

Καλή σου διασκέδαση!!!

Κρυπτόλεξο

Ανακάλυψε μέσα στο κρυπτόλεξο τους παρακάτω πολύ σημαντικούς ανθρώπους της Τέχνης που θαύμαζαν το Θέατρο Σκιών: **Σικελιανός, Χορτιάτη, Βαμβακάρης, Πολίτης, Τσαρούχης, Σεφέρης, Σκαρίμπας, Ιωάννου, Γκάτσος, Καββαδίας, Εγγονόπουλος, Κόντογλου, Πικιώνης, Μυταράς, Βακαλό, Ραλλού Μάνου, Νάκης, Φασιανός, Χατζηκυριάκος-Γκίκας, Λεοντής, Λουντέμης, Συναδινός, Ρώτας, Δούκας, Χατζιδάκις, Ξαρχάκος, Καμπανέλλης, Κούν, Χουβαρδάς.**

Καλή σου διασκέδαση!!!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στην ιστοριούλα που ακολουθεί προσπάθησε να βρεις τους τίτλους θεατρικών έργων που έχουν επηρεαστεί ως προς το δραματολόγιό τους από τον Καραγκιόζη.

Ο Καραγκιόζης στο Ρίο Ντε Τζανέιρο

Κάποτε ο Καραγκιόζης αποφάσισε να πάει ένα ταξίδι στη Βραζιλία για να γνωρίσει από κοντά τα φημισμένα καρναβάλια του Ρίο, το μεγάλο τσίρκο της πόλης, αλλά και να εκπληρώσει ένα από τα μεγάλα του όνειρα, να γίνει ένας αληθινός Super Star πρωταγωνιστώντας στο έργο "Σεράι αλ' Αμερικαίν". Δεν θα μπορούσε φυσικά να πάει στο Ρίο χωρίς να ντυθεί μασκαράς. Η μεταμφίεση του μάλιστα ήταν τόσο επιτυχημένη που όλοι παρά λίγο να τον μπερδέψουν με τον πραγματικό βεζίρη!

Στο πλοίο έτυχε να συναντήσει έναν παλιό του φίλο, τον Αλέκο, φορτωμένο με μια τσάντα γεμάτη κυδώνια από τη Γαλλία και την παριζιάννα φίλη του, Ναταλί. Ο Αλέκος ήταν ένας πολυτάλαντος άνθρωπος που του άρεσε ν' ασχολείται με πολλά πράγματα, με "λίγα απ'

όλα", όπως χαρακτηριστικά έλεγε ο ίδιος. Κάθισαν για αρκετή ώρα μαζί κι ο Καραγκιόζης φρόντιζε να τους διασκεδάσει με τα γνωστά καραγκιόζικα αστεία του. Αργά το απόγευμα έβγαιναν όλοι μαζί έξω στο κατάστρωμα για ν' απολαύσουν τα υπέροχα ηλιοβασιλέματα. Μάλιστα, ο Καραγκιόζης έβρισκε την ευκαιρία να παίξει λίγο με των σκιών τους τα καμώματα προσφέροντας για μια ακόμη φορά απλόχερα το γέλιο σ' όσους παρευρίσκονταν εκεί κοντά.

Σαν έφτασε, όμως, στην πόλη του Ρίο ήρθε αντιμέτωπος με μια σκληρή πραγματικότητα. Ένας στυγνός δικτάτορας και οι υπουργοί του είχαν φορτωθεί στο σβέρκο των κατοίκων και είχαν δημιουργήσει ένα τεράστιο αγροτικό πρόβλημα. Οι αγρότες διαμαρτύρονταν γιατί δεν μπορούσαν να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Μάλιστα, είχαν προσλάβει κι έναν τιλάλη (ντελάλη) για να διαλαλήσει στους πολίτες πως ο δικτάτορας είχε γίνει πια στενός κορσές για όλους και πως θα έπρεπε επιτέλους να τον ξεφορτωθούν. Αυτόν άκουσε ο Καραγκιόζης κι αμέσως θυμήθηκε το γενναίο Μεγαλέξανδρο που είχε σκοτώσει το καταραμένο φίδι, μονολογώντας "Πού 'σαι ρε Μεγαλέξανδρε να σκοτώσεις κι αυτό το καταραμένο φίδι, τον σκληρό δικτάτορα, δίνοντας χαρά στους αγρότες της χώρας αυτής!"

Χρήστος Παπαδιώτης

Βλέπε βιβλιογραφία: 3ο Φεστιβάλ θεάτρου σκιών, Σπαθάρειο Μουσείο Θεάτρου Σκιών, Μαρούσι 2002. (σελ. 18-19, 22-28) Δανειστικό υλικό βιβλιοθήκης

Καλή σου διασκέδαση!!!

ΑΣΚΗΣΗ

"Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τις παρακάτω λέξεις: λάμπες, χέρι, Σολομών (ή Σολωμός), Μπαρμπαγιώργος, Αγλαΐα Χατζηαβάτης, καλύβα, Σταύρακας, μπερντέ, σεράι, καρπαζιές, κολλητήρια, ντελάλης, Μορφονιός, Διονύσιος, σεντόνι.

Οι καραγκιοζοπαίχτες, για να ξεκινήσουν μια παράσταση, πρέπει πρώτα να στήσουν τον , ο οποίος αποτελείται από μια ξύλινη κατασκευή κι ένα άσπρο Πίσω ακριβώς από τούτη την οθόνη τοποθετούνται οι οποίες φωτίζουν τις φιγούρες. Τα κύρια σκηνικά σε μια παράσταση είναι η του Καραγκιόζη και το του πασά. Πρωταγωνιστής δεν είναι άλλος από τον Καραγκιόζη με το χαρακτηριστικό μακρύ του , με το οποίο αρέσκεται να δίνει Καλός του φίλος, ο οποίος προσπαθεί πάντα να τον διορθώνει χωρίς επιτυχία όμως τις περισσότερες φορές, είναι ο , το επάγγελμα του οποίου είναι του Πασά. Παιδιά του Καραγκιόζη είναι τα χαριτωμένα , ενώ γυναίκα του η Θεός του Καραγκιόζη, ο οποίος συχνά προσφέρει την προστασία του σ' αυτόν είναι ο Χαρακτηριστικές φιγούρες του θεάτρου σκιών είναι και ο με το πελώριο κεφάλι και τη μακριά μύτη και ο Εβραίος, το όνομα του οποίου είναι Τέλος, ο σατιρίζει τον τύπο του ξεπεσμένου αριστοκράτη από τη Ζάκυνθο, ενώ ο ντυμένος κουτσαβάκινα το παίζει παλικαράς αλλά συνέχεια τρώει ξύλο.

Καλή σου διασκέδαση!!!

ΣΩΣΤΟ - ΛΑΘΟΣ

"Βάλε ένα Χ στη σωστή απάντηση.

1) Αστείος, ετοιμόλογος, φτωχός, έχει μακρύ χέρι με το οποίο συχνά ρίχνει καρπαζιές.

- Καραγκιόζης
 Χατζηαβάτης
 Μορφονιός
 Βεληγκέκας

2) Είναι ψευτοπαλληκαράς, αλλά συνέχεια τρώει ξύλο. Είναι ψεύτης και ντύνεται μάγικα.

- Μορφονιός
 Μπαρμπαγιώργος
 Σταύρακας
 Βεληγκέκας

3) Είναι ένας γνήσιος βουνίσιος Έλληνας, ηθικός και πολύ δυνατός. Συχνά προστατεύει τον Καραγκιόζη.

- Χατζηαβάτης
 Πασάς
 Διονύσιος
 Μπαρμπαγιώργος

4) Ξεπεσμένος αριστοκράτης από τη Ζάκυνθο. Είναι καλοντυμένος και φορά ψηλό καπέλο.

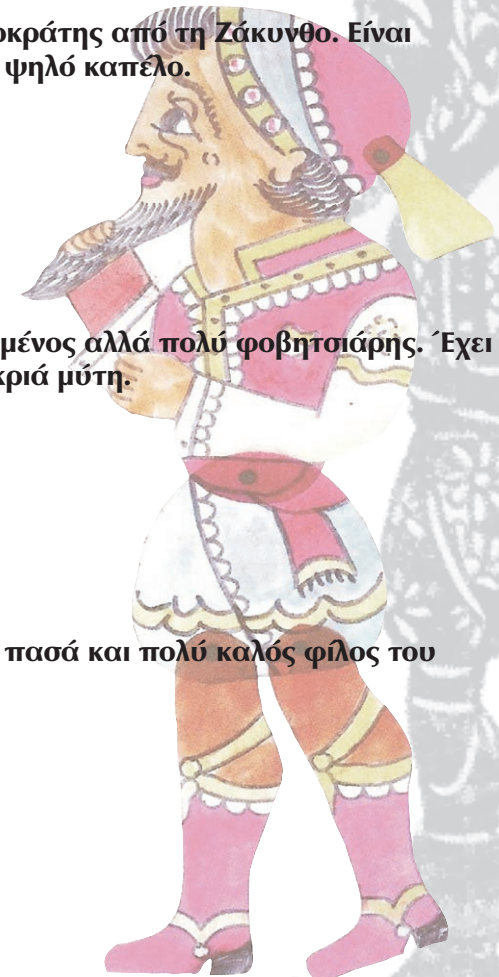
- Μπέης
 Σταύρακας
 Μορφονιός
 Διονύσιος

5) Είναι καλοαναθρεμμένος αλλά πολύ φοβητσιάρης. Έχει τεράστιο κεφάλι και μακριά μύτη.

- Καραγκιόζης
 Χατζηαβάτης
 Εβραίος
 Μορφονιός

6) Είναι ντελάλης του πασά και πολύ καλός φίλος του Καραγκιόζη.

- Εβραίος
 Βεληγκέκας
 Χατζηαβάτης
 Μπέης

Επίσκεψη στο Μουσείο

Το θέατρο σκιών αγαπημένο είδος διασκέδασης των Ελλήνων συνεχίζει να μαγεύει μικρούς και μεγάλους πίσω από τον φωτισμένο μπερντέ. Ως ήρωας της νεοελληνικής λαϊκής παράδοσης έχει βρει τη θέση που του αξίζει σε μουσεία και σε μουσειακές συλλογές.

ΣΠΑΘΑΡΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ

Ιδρύθηκε το 1995 από τον Ευγένιο Σπαθάρη. Στο μουσείο εκτίθεται η ιστορία του θεάτρου σκιών και η διαχρονική του πορεία μέσα από φιγούρες, εφέ (κυρίως ηχητικά), λαϊκά όργανα, σκηνικά και διαφημιστικές αφίσες. Για τους μικρούς επισκέπτες γίνονται εκπαιδευτικά προγράμματα και παρέχεται εκπαιδευτικό υλικό με χαρτοκοπτική και κατασκευή φιγούρας.

Διεύθυνση: Βασ. Σοφίας & Δημ. Ράλλη (Πλατεία Κασταλίας), Μαρούσι, Τ.Κ: 151 25 τηλ: 210-6127245

ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ

Λειτουργεί μικρή έκθεση με φιγούρες θεάτρου σκιών από το 1930. Επίσης λειτουργεί εργαστήριο, όπου τα παιδιά μαθαίνουν για το θέατρο σκιών, ενώ διανέμεται εκπαιδευτικό υλικό. Διαθέτει αρκετές φιγούρες και σκηνικά που δεν εκτίθενται συνεχώς.

Διεύθυνση: Κυδαθηναίων 17, Πλάκα, Τ.Κ: 105 56, τηλ: 210-3229031

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Εκτίθεται ένας μπερντές με τις χαρακτηριστικότερες φιγούρες του θεάτρου σκιών. Διαθέτει προγράμματα από παραστάσεις,

συλλογή περιοδικών Καραγκιόζη και πλούσια συλλογή βιβλίων με θεματολογία σχετική με το θέατρο σκιών.

Διεύθυνση: Ακαδημίας 50, Αθήνα, Τ.Κ: 106 79, τηλ: 210-3629430

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ (Ε.Λ.Ι.Α)

Περιλαμβάνει φιγούρες, σκηνικά, ρεκλάμες, εικονογραφημένα βιβλία αποκόμματα, κριτικές παραστάσεων, διαφημιστικές αφίσες καθώς και δίσκους ηχογραφημένων παραστάσεων. Δεν εκτίθεται μόνιμα .

Διεύθυνση: Αγ. Ανδρέου 5, Αθήνα, Τ.Κ: 105 56, τηλ: 210-3250378

ΙΔΡΥΜΑ ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΑΡΟΥΧΗ

Διαθέτει από κληροδότημα του Σωτήρη Σπαθάρη πέντε αφίσες ζωγραφισμένες με ηρωϊκή θεματολογία, μια σειρά κινητικών κατασκευών από τσίγκο και κάποιες φιγούρες. Τη συλλογή συμπληρώνουν τέσσερις αφίσες του Καραγκιοζοπαίχτη Δεδούσαρου με ηρωϊκή θεματολογία.

Διεύθυνση: Πλουτάρχου 28, Μαρούσι, Τ.Κ: 151 22, τηλ: 210-8062637

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

Εκτίθενται δερμάτινες, σκαλιστές και χαρτονένιες φιγούρες του Καραγκιοζοπαίχτη Βασίλαρου.

Διεύθυνση: Βασ. Όλγας 68, Θεσσαλονίκη, Τ.Κ: 546 42, τηλ: 231-830591

Άσκηση σελ. 64

- " Λύπη-Χαρά
- " Μίσος-Αγάπη
- " Αρχή-Τέλος
- " Θάνατος-Ζωή
- " Νύχτα-Ημέρα
- " Μαύρο-Άσπρο
- " Ρηχό-Βαθύ
- " Χοντρό-Αδύνατο
- " Ατελής-Τέλειος
- " Φασαρία-Ήσυχία
- " Λάθος-Σωστό

Άσκηση σελ. 65

1. ΚΟΛΛΗΤΗΡΙΑ
2. ΣΤΑΥΡΑΚΑΣ
3. ΕΒΡΑΙΟΣ
4. ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ
5. ΑΓΛΑΪΑ
6. ΒΕΛΗΓΚΕΚΑΣ
7. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
8. ΜΟΡΦΟΝΙΟΣ

ΛΥΣΕΙΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

9. ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ
10. ΜΠΕΗΣ
11. ΠΑΣΑΣ

Άσκηση σελ. 69

- Α. ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ
- Β. ΓΟΥΝΑΡΗΣ
- Γ. ΜΟΥΖΑΚΗΣ
- Δ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

1. ΓΚΑΤΣΟΣ
2. ΞΑΡΧΑΚΟΣ
3. ΛΕΟΝΤΗΣ
4. ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΗΣ

Άσκηση σελ. 70

- "Τα καρναβάλια του Καραγκιόζη"
- "Ο Καραγκιόζης μασκαράς"
- "Παριζιάνα"
- "Σεράι αλ' Αμερικαίν"
- "Ηλιοβασιλέματα"
- "Το καταραμένο φίδι"
- "Το ταξίδι"
- "Ο Καραγκιόζης δικτάτωρ"

- "Το μεγάλο μας τσίρκο"
- "Ο Καραγκιόζης παρά λίγο βεζύρης"
- "Ο Καραγκιόζης και το αγροτικό πρόβλημα"
- "Τιλάλης"
- "Ο Καραγκιόζης Super Star"
- "Σκιών καμώματα"
- "Λίγα απ'όλα"
- "Ο Αλέκος με τα κυδώνια"
- "Τα καραγκιόζικα"

Άσκηση σελ. 73

- 1) Καραγκιόζης
- 2) Σταύρακας
- 3) Μπαρμπαγιώργος
- 4) Διονύσιος
- 5) Μορφονιός
- 6) Χατζηαβάτης
- 7) Εβραίος
- 8) Μπέης
- 9) Πασάς
- 10) Βεληγκέκας
- 11) Και τα τρία
- 12) Μεγαλέξανδρος

Βιβλιογραφία

1. Αναγνωστόπουλος Βασίλης (επιμέλεια), **Θέατρο σκιών και εκπαίδευση**, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2003.
2. Αυδίκος Ευάγγελος, (αν Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας) **Ο Καραγκιόζης στην Εκπαίδευση**. Καθημερινή, 19-11-2004
3. Γιαγιάννος Αριστείδης, **Τα χαρτονόμουτρα του Γιάννη Σκαρίμπα**, εκδόσεις Ύψιλον/Βιβλία, Αθήνα, 1981.
4. Γραμματικάκης Γιώργος, **Η αυτοβιογραφία του φωτός**, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2005, 2η έκδοση.
5. Δαμιανάκος Στάθης (εισαγωγή-επιμέλεια), **Θέατρο σκιών. Παράδοση και νεωτερικότητα**, εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα, 2003, (μτφρ. Σπανός Γιώργος- Μιχάλη Αννίτα.)
6. Εγγονόπουλος Νίκος, **Ο Καραγκιόζης: ένα ελληνικό θέατρο σκιών**, Αθήνα, εκδ. Ύψιλον, 1980
7. Ιερωνυμίδης Μιχάλης, **Πίσω από τον μπερντέ**, εκδόσεις Άμμος, Αθήνα, 1998.
8. Ιωάννου Γιώργος, **Καραγκιόζης**. Πρόλογος, επιμ. Έργων. 3 τόμοι. Αθήνα, 1971.
9. Καϊμή, Τζούλιο, **Καραγκιόζης**, Αθήνα, εκδ. Γαβριηλίδη, 1990.
10. Καλτάκη Ματίνα, εφημ. Επενδυτής 30-12-93
11. Καρουζάκης Γιώργος, **Σύγχρονη τέχνη στη σκιά του Καραγκιόζη**, εφημ. Ελευθεροτυπία, 13-10-2008
12. Κιουρτσάκης Γιάννης, **Προφορική παράδοση και ομαδική δραματουργία Το παράδειγμα του Καραγκιόζη**, Κέδρος, Αθήνα 1983.
13. Κοκκίνης Σπύρος, **Αντικαραγκιόζης**, εκδόσεις Φιλιπότη, Αθήνα, 1985, 2η έκδοση συμπληρωμένη.
14. Κοντογιάννη Άλκηστις, **Κουκλο-Θέατρο σκιών**, εκδόσεις Άλκηστις, Αθήνα, 1992.
15. Λιακοπούλου Μ., **Η Διαπολιτισμική διάσταση στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών**, Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006.
16. Λουκάτος Δ.Σ. **"Ο Καραγκιόζης και το έθνος"** Θέατρο, αρ. 10 (Ιούλιος- Αύγουστος, 1963)
17. Μόλλας Αντώνης. **"ο Καραγκιόζης"**. Θέατρο, 10 (Ιούλιος - Αύγουστος, 1963)
18. Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου Χαρά, **Θέατρο και σχολείο. Η τέχνη του θεάτρου**. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Αθήνα, 1998, 1ο τεύχος.
19. Μπίρης Κώστας, **ο Καραγκιόζης ελληνικό λαϊκό θέατρο**. Αθήνα, 1956.
20. Μυστακίδου Αικατερίνη, **Karagoz. Το θέατρο σκιών στην**

Εκπαιδευτικό υλικό

- 1.Καραλέξης Σεραφείμ, Καραγκιόζης: *Χρωματίζω την αλφαβήτα*, Εκδόσεις Σαββάλας 2003.
- 2.Νταγάκος Γιάννης, *Ελάτε να παίξουμε Καραγκιόζη*, Εκδόσεις Ωρίων, 2003.
- 3.Χατζής Γιάννης, *Θέατρο Σκιών και Σχολείο: τεχνικές οδηγίες Φιγούρες Σχέδια για το στήσιμο παιχνιδιών και σχολικών παραστάσεων Καραγκιόζη*, Αθήνα, 2002.
- 4.*Θέατρο Σκιών και Κουκλοθέατρο στο Σχολείο*, Μαθητές της Δ τάξης Δημοτικού Σχολείου Αμαρουσίου, επιμέλεια

Χρήστος Πατσάλης, Αθήνα 1998.

5.*Ο Καραγκιόζης κι εμείς*: έκδοση της μαθητικής κοινότητας της Β 3 Γυμνασίου, σχολικό έτος 1980-81, επιμέλεια Γιώργος Καραχάλιος, Εκπαιδευτήρια Δούκα, Αθήνα 1980-81.

6. *Φτιάξε μόνος σου τον Καραγκιόζη και το Θέατρο Σκιών του Ευγένιου Σπαθάρη, Παιχνίδια- Κατασκευές*, Καμπανάς, σελ. 45, Αθήνα

Φωτογραφικό υλικό

1. Γιαγιάννος Αριστείδης, *Τα χαρτονόμουτρα του Γιάννη Σκαρίμπα*, εκδόσεις Ύψιλον/Βιβλία, Αθήνα, 1981
2. *Ελληνικό θέατρο σκιών, φιγούρες από φως και ιστορία*, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο - Πολιτιστική Ολυμπιάδα, Αθήνα, 2004.
3. *Ευγένιος Σπαθάρης, Σύγχρονοι Έλληνες Εικαστικοί*, Τα Νέα, Αθήνα, 2009
4. Ιερωνυμίδης Μιχάλης, *Πίσω από τον Μπερντέ*, εκδόσεις Άμμος, Αθήνα, 1998.
5. *Istanbul, the city and the Sultan*, 2007.
6. *Ο μαγικός κόσμος του Καραγκιόζη*, Ελεύθερος Τύπος, 2008.
7. Κοντογιάννη Άλκηστις, *Κουκλο-Θέατρο σκιών*, εκδόσεις Άλκηστις, Αθήνα, 1992.
8. Μυστακίδου Αικατερίνη, *Karagoz. Το θέατρο σκιών στην Ελλάδα και την Τουρκία*, εκδόσεις Ερμή, Αθήνα, 1982.
9. *Σπαθάρειο Μουσείο Θεάτρου Σκιών δήμου Αμαρουσίου*, 1996.
10. *3ο Φεστιβάλ θεάτρου σκιών*, Σπαθάρειο Μουσείο Θεάτρου Σκιών, Μαρούσι, 2002.

